

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 530/2022-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Vladimírom Šárnikom, advokátom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14Ct/2/2003 (14C/68/2012) takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14Ct/2/2003 (14C/68/2012) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **9 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **493,10 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v civilnom spore s tým, že okresnému súdu bude prikázané konať bez zbytočných prietáhov a jej bude priznané finančné zadostučinenie 38 000 eur.

II.

2. Dňa 24. októbra 2003 bola proti sťažovateľke a jej manželovi, ktorý v priebehu sporu zomrel, podaná žaloba, ktorou sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy 49 790,88 eur a ospravedlnenia za článok v denníku, v ktorom sťažovateľka s manželom tvrdili, že im žalobca neoprávnene zbúral garáž. Prvé pojednávanie bolo nariadené na 3. december 2004, no bolo odročené na mimosúdne rokovania, o ktorých 4. januára 2005 advokát žalobcu súdu oznámil, že neboli úspešné. Súd nariadil pojednávanie na 1. apríl 2005. V období od mája do júna 2005 súd vykonával úkony v súvislosti so žiadosťami o predloženie spisov iných orgánov. Ďalšie pojednávania súd nariadoval priebežne, no po pojednávaní 12. mája 2006 nariadil ďalšie až na 12. jún 2007. Na pojednávaní 20. júna 2007 pripustil zmenu žaloby a 18. decembra 2007 rozsudkom zaviazal sťažovateľku strpieť zverejnenie ospravedlnenia a zaplatiť nemajetkovú ujmu 9 958,18 eur.

3. Proti rozsudku podala sťažovateľka 7. marca 2008 odvolanie. Krajský súd najprv vrátil spis okresnému súdu, ktorý ho po oprave chyby 28. apríla 2009 opätovne predložil. Krajský súd následne vrátil predtým vyžiadaný spis a doručoval vyjadrenia strán. O odvolaní rozhodol 20. októbra 2010 tak, že rozsudok okresného súdu zmenil a žalobu zamietol. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie. Okresný súd 13. júla 2011 predložil dovolanie najvyššiemu súdu, ktorý uznesením zo 16. apríla 2012 zrušil rozsudok krajského súdu z dôvodu nesprávnej formulácie žaloby a 2. mája 2012 vrátil spis okresnému súdu, ktorý 14. mája 2012 predložil spis znova krajskému súdu. Krajský súd uznesením z 3. júla 2012 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Okresný súd 16. októbra 2012 prideliť veci novú spisovú značku a 3. októbra 2013 vyzval žalobcu na odstránenie vád žaloby. Žalobca 11. februára 2014 žalobu opravil. Okresný súd po štyri a pol roku vyzval strany, aby mu oznámili, či nedošlo k mimosúdnej dohode. Na pojednávaní 19. októbra 2018 žalobca navrhol sťažovateľke, aby sa stretli s cieľom mimosúdnej dohody. Pojednávania nariadené na 30. január 2019 a 17. marec 2020 boli zrušené z dôvodu na strane žalobcu. Ďalšie pojednávanie nariadené na 12. máj 2021 bolo odročené pre nedoručenie zmeny žaloby advokátke sťažovateľky. Pojednávania nariadené na 20. október 2021, 25. január 2021 a 28. jún 2022 boli odročené z dôvodov na strane žalobcu. Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 26. október 2022, ktoré bolo odročené na 25. november 2022, na ktorom bol vyhlásený rozsudok.

III.

5. Sťažovateľka považuje dĺžku konania 19 rokov za neprimeranú. Zvýrazňuje nečinnosť okresného súdu v konaní, ktoré nie je skutkovo či právne náročné a v ktorom nijak neprispela k prietahom. Podľa sťažovateľky sa zo strany súdu vyžaduje zvýšená rýchlosť konania pre jej vysoký vek, keďže je možnosť, že sa skončenia konania rovnako ako jej manžel nedožije. Poukazuje na žalobcovo správanie v konaní, z ktorého je zrejмый nezájem o skončenie sporu.

6. Okresný súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril prostredníctvom sudkyne, ktorej je vec pridelená a ktorá podrobne opísala úkony strán a súdu. Zdôraznila, že ide o náročnú vec, ktorá nie je prednostná tak, že by sa v nej malo postupovať osobitne rýchlo. Náročnosť vyplýva z toho, že vec nemožno vyriešiť od stola platobným rozkazom. Podľa nej došlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky rozhodnutiami z decembra 2007 a novembra 2022. Poukázala na to, že súd strany nabádal na zmierlivé vyriešenie sporu a k predĺženiu konania prispeli zmeny advokátov strán a ich žiadosti o odročenie pojednávanií. Skonštatovala, že síce vznikli prieťahy, ktoré však nezavinila a ktoré boli spôsobené najmä tým, že oddelenie je mimoriadne zaťažené a v dôsledku materských dovolení, dlhodobých práceneschopností a sťaži personálne poddimenzované.

IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. Čo sa týka právnej a skutkovej zložitosti, treba uviesť, že spory o ochranu osobnosti tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Spor je poznačený určitou skutkovou zložitou, ktorá sa prejavila vo vykonaní výsluchov strán, svedkov a vykonaní ďalších dôkazov. To, že vec nemožno vybaviť platobným rozkazom, samo osebe nie je dôvodom na to, aby bola vec hodnotená ako osobitne náročná. Rozhodovanie na pojednávanií po vykonaní dokazovania je štandardným procesným postupom v spore. Zo správania sťažovateľky v konaní nemožno dospieť k záveru, že by prispela k prieťahom. Naopak, z opakovaných žiadostí žalobcu o odročenie pojednávanií možno vyvodíť záver o jeho nezaujíme na skončení konania. Bolo však úlohou súdu, aby sa s týmto prístupom žalobcu procesne vyrovnal a dlhodobo sa nespoliehal na to, že medzi stranami dôjde k urovnaniu.

9. Rozhodujúcim prvkom toho, že spor doteraz po viac ako 19 rokoch od jeho začatia a potom, ako sa vec nie viac ako štyri roky nachádzala na krajskom a najvyššom súde, nie je rozhodnutý, bol postup okresného súdu, ktorý sa v určitých časových obdobiach prejavil nielen v niekoľko mesačnej, ale aj niekoľko rokov trvajúcej opakovanej nečinnosti. Prvýkrát k tomu došlo tým, že prvé pojednávanie sa konalo až po viac ako roku od doručenia žaloby. Ďalšia badateľná nečinnosť okresného súdu sa prejavila od mája 2006 do júna 2007, keď došlo k viac ako ročnému odstupu medzi dvoma pojednávaniami. K ďalšiemu predĺženiu prispeli približne štyri roky trvajúce konania o odvolaní sťažovateľky a dovolaní žalobcu, ktoré mali za následok zrušenie oboch rozhodnutí vo veci samej z dôvodu, že okresný sa zaoberal neúplnou žalobou. I po zrušení prvého rozsudku okresný súd nepostupoval priebežne, keď až približne po roku po vrátení veci vyzval žalobcu na odstránenie väd žaloby. K časovo najvýraznejšej nečinnosti okresného súdu došlo potom, ako žalobca vo februári 2014 žalobu doplnil, no následne okresný súd až po štyri a pol roku vyzval strany na oznámenie, či medzičasom nedošlo k mimosúdnej dohode. Ani postupy okresného

súdu v posledných štyroch rokoch konania neboli optimálne a prejavili sa opakovaným odročovaním nariadených pojednávaní.

10. Pri zohľadnení celkovej dĺžky konania, ktorej podstatná časť bola vyplnená úplnou nečinnosťou okresného súdu, treba dospieť k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené a vyslovené porušenie ústavných práv sťažovateľky. Vzhľadom na to, že vo veci nie je právoplatne rozhodnuté, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

11. Konanie na okresnom súde začalo ešte v roku 2003, pričom doteraz nie je o žalobe právoplatne rozhodnuté. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky a postup súdu bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 9 000 eur s tým, že vo zvyšku jej návrhu nebolo vyhovené. Osobitne bolo prihliadnuté na to, že sťažovateľka je takmer 20 rokov žalovaná o zaplatenie pomerne vysokej náhrady nemajetkovej ujmy, čo zvyšuje stav jej právnej neistoty.

12. Čo sa týka personálnych problémov okresného súdu, treba uviesť, že systémové zlyhania správy súdnictva nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom týchto práv nie je pomenovanie príčin prietáhov alebo dospieť k záveru, či majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prietahom v konaní došlo, a odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľky. Ústavný súd v tejto súvislosti nerieši zodpovednosť sudcov za zistené porušenia základných práv a ani nemá dôvod vyjadrovať sa k tomu, či je okresný súd jednotlivými stupňami riadenia súdnictva správne manažovaný. Treba však súhlasiť s tým, že vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava I asi najčastejšie dochádza k vysloveniu porušenia ústavných práv v súvislosti s prietahmi v konaní. Toto zistenie vyžaduje zamyslenie i najvyšších stupňov riadenia súdnictva nad tým, čo je príčinou tohto stavu.

V.

13. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 493,10 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 193,83 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur)

predstavuje 410,92 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 82,18 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu